

Дивовижні пригоди барона фон Мюнхгавзена, розказані ним самим

Бьоргер Август

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Дивовижні пригоди барона фон Мюнхгавзена, розказані ним самим

Подорож у Росію та Санкт-Петербург

Посеред зими я покинув свій дім, щоб здійснити подорож до Росії. Я цілком слушно вважав, що мороз та сніг допоможуть вельмишановним урядам цих країн, через які проїжджав, у їх щоденній турботі про своїх громадян, бо без додаткових витрат значно покращать стан доріг у північних регіонах Німеччини, Польщі, Курляндії 1 та Ліфляндії 2, котрі, за описами всіх мандрівників, перебувають у ще жалюгіднішому стані, аніж шляхи, що ведуть до храму чеснот.

У подорож я вирушив верхи, бо це найзручніший спосіб для мандрівок, якщо, звичайно, вершник та кінь почуваються якнайкраще. У такий спосіб зводиться нанівець мати а *ffaire d'honneur* 3 з яким-небудь напрочуд люб'язним німецьким пошт-майстром або ж плентатися ледь не в кожную корчму з її вічно спраглим поштарем. Я вдягнувся досить легко, про що почав жалкувати, коли чимраз далі й далі рухався в напрямку північного сходу.

Ви собі лише уявіть, як почувався в таку погану погоду, в таких суворих кліматичних умовах старий бідолаха, що напівнагим безпомічно лежав та трусився на пустинному сільському майдані десь у Польщі.

Мені від усього серця стало шкода сердегу. І хоча в самого зуб на зуб не попадав, усе ж накинув на нього свого плаща. Раптом з небес пролунав голос, який вихваляв цей вияв любові до ближнього: «Нехай мене, мій сину, дідько вхопить, але доброта твоя не залишиться без винагороди».

Я поклався на божественну волю та й поїхав далі, аж поки не спонучіло. Ніде — ані блисне: ні села, ні постійного двору, нікогісінько не чути і нічого не видно. Усе було вкрите снігом,

тож не знав куди їхати і куди йти.

Утомлений від поїздки верхи, я нарешті зліз з коня і прив'язав його до якогось дерев'яного гостряка, що стирчав зі снігу. Щоб убезпечитися в разі усіляких неприємних несподіванок, узяв мої пістолі і, тримаючи їх під рукою, влігся у сніг неподалік. Я заснув так солодко й міцно, що не розплющив очей, поки не настав ясний день.

Яким же було моє здивування, коли, прокинувшись, виявив, що лежу якраз серед села на церковному подвір'ї! Однак ніде не міг уздріти свого коня. Та ось чую звідкілясь понаді мною іржання. Коли ж підвів голову та подивився в тому напрямку, то виявилося, що мій кінь теліпається прив'язаним на флюгері у вигляді півня на одній із церковних веж. Я відразу зрозумів, що тут трапилося. Уночі село повністю замела хуртовина. А потім, коли погода різко змінилася та потепліло, я м'яко опускався разом зі снігом все нижче і нижче, аж поки той зовсім не розтанув.

Довго не роздумуючи, я взяв один із моїх пістолів та вистрелив у недоуздок 4 і, повернувши собі таким способом коня, продовжив мандрівку верхи.

Після цього обійшлося без пригод, аж поки не доїхав до Росії, бо там не прийнято подорожувати зимою верхи. Моєю максимою 5 завжди було дотримуватися звичаїв країни перебування, якщо, звісно, мав про них зелене поняття. Отож я придбав маленькі сани, якраз для одного коня, і з радістю вирушив у Санкт-Петербург.

Зараз уже точно не можу назвати вам місце оказії: чи це в Естонії, чи в Іжорії 6, принаймні — в якомусь жадливому лісі. Так ось: мені аж погано стало, коли побачив страшного вовка, котрий з усіх сил зголоднілого за зиму хижака кинувся мені вслід. Досить швидко звір почав мене наздоганяти, і відірватися він нього було просто неможливо. Я цілком машинально впав ниць у санки і дозволив коневі рятувати нас обох на власний розсуд. Сталося те,

про що підозрював, але й надіятися навіть не міг: вовка не зацікавила така дріб'язкова здобич, як ото я. Ні, він просто перестрибнув через мене і люто накинувся на коня, розірвав і водномить проковтнув задню частину бідолашної тварини, яка від болю та жаху продовжувала мчати і навіть пришвидшилась. Таким чином уникнувши смерті, бо лежав унизу, я обережно підвів голову і з жахом помітив, що вовчисько продовжує жерти коня. Проте коли він добрався вже до середини, я не дав йому слабинки і відразу почав щосили лупити зверху батогом.

Така несподівана атака на звіра, який знаходився всередині коня, як у футлярі, особливої шкоди йому не завдала, тож він продовжив свій рух уперед і трапезу водночас. Залишки мертвого жеребця впали додолу і... ви лише погляньте: тепер в упряжці замість гривастого опинився вовк. Я не припиняв шмагати батогом, отож ми живі та здорові галопом влетіли у Санкт-Петербург, неабияк дивуючи перехожих.

Не буду вам, панове, набридати балаканиною про місцезнаходження, мистецькі витвори, наукові заклади та інші цікавинки тієї величної столиці Росії.

А тим більше не буду оповідати про інтриги при імператорському дворі чи про веселі пригоди у петербурзькому вищому світі, де господиня дому в будь-який час зустрічає гостя чаркою горілки та палким поцілунком. Я зверну вашу увагу на речі більш значні та благородні, маючи, власне, на увазі коней та собак, великим любителем яких я завжди був і залишаюся дотепер. Також хочу згадати про лисиць, вовків та ведмедів, котрих, як і іншої дичини, в Росії водиться у незліченній кількості, більше, ніж деінде на землі.

Ну й нарешті розповім про такі забави, лицарські звияти і славні вчинки, котрі дворянинові пасують більше, ніж запліснявілі крихти латині та давньогрецької чи все разом узяте напахчене

шмаття або викрутаси французьких естетів і перукарів.

Оскільки моє влаштування на військову службу трошки затягнулося, то мав кілька місяців вільного часу та повної свободи дій. От і проводив своє дозвілля, тринькаючи грошки в найблагородніший спосіб: деякі ночі просиджував за картярським столом, а деякі — з келихом у руці.

Сильні холоди та вкорінені звичаї Росії відвели (серед інших суспільних розваг) плящі визначне, набагато почесніше місце, ніж у нас, у вічно тверезій Німеччині. Часто-густо тут зустрічалися люди, котрі у справі хильнути були справжнісінькими віртуозами. Проте всі вони у порівнянні з сивовусим та червонолицим генералом, який сідав попоїсти з нами за спільний стіл, видавалися жалюгідними дилетантами. Цей шановний добродій, уже похилого віку, в якомусь бою з турками втратив верхню частину черепа. Тому, як тільки-но за стіл сідав новенький, він кожного разу ввічливо та простодушно вибачався перед ним, що сидить у головному уборі. Отож, старий вояка мав за звичку спорожнити під час їжі декілька пляшечок коньяку, після них, як закон, на завершення пригощався флягою араку 7 або ж, залежно від обставин, міг раз другий і да саро 8. Так-от — після цього навіть не було видно, що він під мухою. Ви собі такого уявити не можете! Нічого дивного, панове, я теж такого дива ніяк пояснити не міг, аж поки зовсім несподівано не натрапив на розгадку.

Генерал час від часу злегка піднімав свого капелюха. Я досить часто бачив, як він це робив, і не дуже зважав: нічого ж дивного у тому немає, що старому раз у раз стає душно і він себе охолоджує. Та якогось вечора я нарешті придивився, що разом з капелюхом він піднімає і срібну пластинку, прикріплену до нього. Ту саму пластинку, яка замінювала йому частину втраченого черепа. Отже, під час таких маніпуляцій з-під неї одразу виривався у вигляді ледь помітної хмарки весь спиртний дух алкогольних напоїв, що їх

генерал випив. Ось так знайшлася відгадка.

Я розповів про це кільком своїм хорошим друзям і, оскільки якраз настав вечір, то зголосився довести свою правоту дослідом. Я взяв люльку та став позаду генерала і, коли той підняв свого капелюха, підпалив випари, що здійсмалися. За секунду ми стали свідками як несподіваного, так і красивого явища. Стовп пари на голові нашого знайомого перетворився у стовп вогню, а та частина спиртового духу, котра залишилася поміж його волоссям та капелюхом, утворила гарний, блакитного кольору німб, набагато пишніший, ніж у якогось знаменитого святого.

Мій експеримент не залишився для генерала непоміченим, проте він зовсім не розсердився. Навпаки — йому сподобалося, і старий часто дозволяв повторювати такі підпали, бо вони надавали йому величного вигляду.

Мисливські оповідки

Я не стану зупинятися на інших веселих історіях, які також траплялися в схожих ситуаціях, бо маю намір оповісти вам різноманітні мисливські оказії. Вони видаються мені більш дивовижними та вартими розповіді. Шановне панство добре мене знає, тому легко може собі уявити, що я завжди віддавав перевагу славному товариству, яке поціновує просторінь нічим не обмежених лісових хащів. Я й досі з приємністю згадую різноманіття подій та надзвичайне щастя, котре супроводжувало мене на кожному полюванні.

...Якогось ранку я побачив через вікно своєї спальні, що величезний ставок неподалік мого дому просто вкритий величезною кількістю диких качок. Я миттю вхопив мисливську рушницю, котра стояла в кутку, та стрибками збіг сходами вниз. Я так страшенно поспішав, що не зауважив одвірка та гримнув об нього лобом, аж іскри з очей посипалися. Проте це зовсім мене не затримало, тож через хвилику опинився на відстані пострілу і вже

було намірився стріляти, коли з великою неприємністю для себе зауважив, що від удару в одвірок з курка рушниці 9 вискочив креміль. І що мені робити? Часу не можна було гаяти ані хвилини. На щастя, згадав собі те, що зі мною щойно трапилося. Отож, відкрив поличку, націлювся на качок і влупив кулаком собі просто в око. Від сильного удару в мене знову посипалися з ока іскри, від них загорівся порох на поличці — і рушниця гучно вистрілила. Я влучив у п'ять пар качок: чотири пари червоноголових норців і одну пару лисок.

Присутність мужнього духу є завше джерелом, з якого черпають снагу на рішучі вчинки. Якщо солдат чи моряк завдяки хоробрості нерідко мають щастя zostатися живими, то для мисливця — вона є складовою талану ~.

Одного разу, полюючи, я зовсім випадково забрів на озеро. Там примітив кілька дюжин диких качок, та так далеко одна від одної, що за вдалого пострілу я б тільки в одну з них і влучив. А тут ще й, як на зло, в рушниці залишився останній набій.

Я ж бо хотів уполювати їх усіх гамузом: невдовзі мав приймати в гостях багато друзів та знайомих. Мені спало на думку, що десь в ягдташі ще мав залишитися шматочок сальця. От і прив'язав його до собачого повідка, який до того ж порозплітав, унаслідок чого він став принаймні в чотири рази довшим.

Сховавшись біля берега у заростях очерету, закинув сало у воду і з радістю почав спостерігати, як хутко підпливла качка і проковтнула його. Невдовзі на моє сало почали ловитися одна за одною її подружки, бо шматочок був слизький і перетравити його качка не могла, отож він проникав через її стравохід та виходив ззаду. Таким чином мій шматочок сала проковтнули всі качки, що плавали на озері, і він жодного разу не відв'язався. Тепер усі птахи були нанизані, немов перлини у намисті.

Я витягнув їх з води на берег, півдюжини разів обмотав себе повідком навколо плечей і тулуба та й пішов тою дорогою, котра вела додому. Позаяк іти треба було довгенько, а качки важили теж немало, то я вже почав шкодувати, що стільки їх наловив. Аж тут зі мною сталася пригода, яка завдала чималих неприємностей: качки ж були ще живі, і коли вони оговталися та почали шалено тріпотіти крильми, я разом з ними піднявся у повітря.

Для деякого такий стан речей, може б, і виявився важким, але я відразу зумів скористатися з цього випадку: застосовуючи поли сюртука, почав кермувати польотом і спрямовувати птахів до того місця, де мав бути мій дім. Коли таким чином опинився безпосередньо над своїм помешканням, маючи намір без шкоди знизитися додолу, то почав качкам одній за одною скручувати голови — і врешті-решт м'яко та поволі опустився просто через комин на плиту в кухні. На щастя, розпалити там ще не встигли. А от мій кухар набрався чималого ляку та здивувався, побачивши мене з пернатими трофеями.

Подібний випадок я мав також з виводком куріпок. Я подався випробувати нову рушницю та вистріляв увесь невеликий запас шроту, коли це нараз просто з-під ніг випурхнула ціла зграя куріпок. Мені захотілося, щоб деякі з них потрапили на стіл до вечері. У мене виникла ідея (між іншим, панове, якщо вам колись бракне набоїв, можете нею також скористатися).

Примітивши місце, де куріпки опустилися, швиденько зарядив свою рушницю, використавши замість шроту шомпол 10, кінець якого, наскільки це можливо зробити у поспіху, загострив. Після цього пішов до того місця, де заховалися куріпки і щойно вони злетіли, натиснув на курок. Із задоволенням я спостерігав, як семеро з них, дивуючись, мабуть, що так швидко нанизалися на шампур, за декілька кроків повільно впали додолу. Як я вже згадував раніше, в цьому світі завше треба вміти давати собі раду в будь-якій халепі.

Іншого разу в дрімучому російському лісі стрілася мені чудова сріблясто-чорна лисиця. Псувати розкішну шкурку діркою від кулі чи решетити її щротом було шкода. Хижачка стояла близько до дерева, мало не впритул. Отож я миттєво виймаю з рушниць кулю і замість неї забиваю здоровенного дахналя 11. Прицілившись, майстерним пострілом пришиплюю хвоста лисиці до дерева. Після цього виймаю свого ножа, спокійно роблю хрестовий надріз на морді і, ляснувши тварину батоном, виганяю її з власної шкіри. Любо-мило було глянути на таку чудасію: лисиця вискакує з власної шкіри.

Випадок та добряча дешиця щастя інколи можуть виправити зле на добре. Ось маєте приклад: якимось зустрічаю в глибині дрімучого лісу дику свиню з малим вепрем, дріботять одне за одним.

Я вистрелив, але не влучив. Вепреня втекло, а свиня замерла, стоїть — ані руш, як вкопана. Я підійшов ближче та придивився. Виявилося, що свиня була сліпа. Вона йшла вслід за поросям, тримаючи в пащі його хвостик. А воно, виконуючи обов'язок перед матір'ю, було їй поводитирем. Отож, моя куля влучила в їх «з'єднувальну ланку» та перебила її. Тому свиня і стояла, продовжуючи тримати, покусуючи, рештки хвостика. Оскільки поводитир не рухався, то й вона стояла непорушно. Я взявся за кінчик хвостика і повів спокійно, без всякого спротиву, стару та зовсім безпомічну тварину простісінько до себе додому.

...

Далі — у повній книжці «Дивовижні пригоди барона фон Мюнхгавзена, розказані ним самим».

nashaknyga.com.ua